

اشاره:

در نخستین و دومین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، بخش کشاورزی به عنوان محور توسعه برگزیده شده است. این بخش از آن جهت که در دستیابی به امنیت غذایی و تأمین بخش مهمی از مواد اولیه موردنیاز صنعت اهمیت دارد، می‌تواند نقش مؤثری در پیشبرد اقتصاد و تجارت خارجی داشته باشد.

در این گزارش ضمن اشاره به عملکرد بخش کشاورزی در سال‌های ۶۸-۷۵، به راهبردهای توسعه آن در جهت پیشبرد توسعه اقتصادی توجه داریم. با هم این گزارش را می‌خوانیم:

دورنمای توسعه محوری بخش کشاورزی

۱- سیاست تعیین قیمت تضمینی محصولات کشاورزی تولید بخش کشاورزی برای رشد و استمرار، احتیاج به آن دارد که کاملاً صرفه اقتصادی داشته باشد تا بتواند سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی را به سوی خود جلب کند. با وجود وسعت زمین‌های قابل کشت، احداث سدهای مختلف برای تأمین آب موردنیاز بخش کشاورزی و... چنانچه قیمت محصولات کشاورزی در سطحی نباشد که تولید را اقتصادی نماید، به تدریج فعالیت‌های کشاورزی و باغداری منسوخ خواهد شد. تعیین قیمت‌های تضمینی برای خرید محصولات کشاورزی از سوی دولت، از یکسو ارزیابی اقتصادی

خط مشی‌های اساسی توسعه بخش کشاورزی

بخش کشاورزی از بخش‌های اقتصادی موفق در دستیابی به اهداف نخستین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور بود.

میانگین رشد اقتصادی بخش کشاورزی در برنامه اول به ۶/۱ درصد رسید که اندکی از رشد موردنظر برنامه بیشتر بود. خط‌مشی‌های اساسی بخش کشاورزی در برنامه دوم در سیزده محور عمده ترسیم شده است که در اینجا به بررسی آنها می‌پردازیم.

۲- تلاش برای از بین بردن حذف یارانه نهاده‌های کشاورزی

با توجه به تلاش دولت در سال‌های اخیر برای واقعی کردن قیمت‌ها و شفاف نمودن آنها در بازار که در راستای تعدیل ساختار اقتصادی صورت گرفته است، دولت سعی دارد یارانه‌ها را حذف کند.

اگرچه هنوز بخش قابل توجهی از یارانه‌های پرداختی دولت (به میزان ۵۸۰۰ میلیارد ریال) به گندم و نان اختصاص دارد، اما یارانه نهاده‌های کشاورزی به تدریج حذف شده است. با حذف این یارانه‌ها، خودبه‌خود بهای تمام شده محصولات کشاورزی افزایش می‌یابد.

دولت برای جلوگیری از کاهش درآمد کشاورزان و خنثی نمودن آثار حذف یارانه نهاده‌ها، سعی می‌کند با تعیین قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی در سطح بالاتر، آثار منفی این اقدام را برطرف سازد. اعمال این سیاست برای اقتصادی شدن تولید بخش کشاورزی و استمرار روند تولید، الزامی بوده است.

۳- اتخاذ سیاست‌های کشاورزی منطقه‌ای

از آنجا که شرایط آب‌وهوایی ایران در مناطق مختلف کشور متفاوت است، محصولات قابل کشت از تنوع بیشتری برخوردار می‌باشند. اما برای حفظ روند رشد تولیدات کشاورزی ضرورت دارد که سیاست‌های کشت در مناطق مختلف کشور بر مبنای ویژگی‌های جغرافیایی، آب‌وهوایی، نوع محصولات پرپایزده و... اتخاذ شود.

در دومین برنامه توسعه اقتصادی کشور، استفاده از توانمندی‌ها و مزیت‌های نسبی مناطق در اتخاذ سیاست‌های کشاورزی منطقه‌ای، مدنظر قرار گرفت.

اجرای طرح‌های محوری برای محصولات راهبردی نظیر گندم، برنج و... در مناطق مختلف کشور به افزایش عملکرد تولید در واحد سطح کمک شایسته‌ای داشت.

○ کشاورزان تمایل زیادی به فروش محصولات خود به دولت دارند، زیرا از درآمد مناسبی برخوردار می‌شوند و از امتیازهای ویژه فروش محصولات اساسی به دولت بهره‌مند می‌شوند.

فعالیت‌های تولیدی در این بخش را میسر می‌سازد و از سوی دیگر درآمد قابل محاسبه‌ای را برای کشاورزان تأمین خواهد کرد.

با توجه به این موضوع که در سال‌های اخیر درآمد کشاورزان در حد تأمین نیازهای اساسی آنها نبوده، تعیین قیمت خرید تضمینی محصولات برای افزایش درآمد کشاورزان و بهبود استاندارد زندگی آنها و نیز تداوم فعالیت‌های کشت و کار از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بود.

○ سیاست تعیین قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی به منظور رشد و استمرار تولید با صرفه اقتصادی، جذب سرمایه‌گذاری و حمایت از درآمد کشاورزان اتخاذ شده است.

در دومین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، استمرار سیاست حمایتی تعیین قیمت‌های تضمینی برای محصولات کشاورزی و دامی، مورد تأکید قرار گرفت، به گونه‌ای که حمایت منطقی از کشاورزی در مقابل محصولات مشابه خارجی صورت بگیرد و صرفه اقتصادی در تولید محصولات کشاورزی دارای مزیت نسبی، حفظ و تأمین گردد.

بهای خرید تضمینی محصولات کشاورزی از سوی شورای اقتصاد تقریباً هر ساله تعیین و اعلام می‌شود. این قیمت، حداقل بهایی است که دولت برای محصولات کشاورزی تعیین می‌کند و کشاورزان اختیار دارند که محصولاتشان را با نرخ تضمینی به دولت بفروشند و یا آن را با بهای بیشتر در بازار عرضه کنند.

برای خرید کالاهای راهبردی مانند گندم، تشویق‌ها و امتیازهای دیگری نیز به کشاورزانی که مازاد محصول تولیدی خود را به دولت بفروشند، منظور می‌گردد. تقریباً تمامی کشاورزانی که به تولید کالاهای حساس به‌ویژه گندم می‌پردازند، در سال‌های اخیر تمایل زیادی به فروش محصول خود به دولت نشان داده‌اند.

با افزایش قیمت خرید تضمینی در سال‌های اخیر، وضعیت درآمد و الگوی مصرف کشاورزان تا حد قابل توجهی بهبود یافته است.

تهیه فیلم‌های آموزشی، تدوین و چاپ نشریات، عملکرد برنامه کمتر از اهداف تعیین شده، اما در اجرای پروژه‌های تحقیقی و ترویجی بیش از هدف بود.

۵- دخالت دولت در بازار محصولات کشاورزی

یکی از سیاست‌های کشاورزی برنامه دوم، دخالت دولت در بازار محصولات کشاورزی و دامی در جهت مدیریت بازار برای حذف نوسان‌های مشکل‌آفرین می‌باشد. این مهم از طریق خرید از بازار در زمان پایین بودن قیمت محصول و فروش آن در زمان افزایش نابهنگام قیمت‌ها می‌باشد.

در این زمینه دولت تلاش دارد با خرید محصولات کشاورزی به‌ویژه هنگام برداشت که معمولاً قیمت‌ها در سطح پایینی قرار دارد، از افت درآمد کشاورزان جلوگیری کند. از سوی دیگر به منظور حفظ قدرت خرید و رفاه مردم در مواقع کمبود محصولات و افزایش قیمت، دولت وارد بازار می‌شود و با عرضه محصولات با قیمت مناسب، از منافع مصرف‌کنندگان حمایت می‌کند.

از آنجا که دستیابی کامل به این هدف به منابع مالی زیادی نیاز دارد، در برخی از اقلام، دولت به خوبی عمل کرده است، اما در برخی دیگر وضع چنین نیست. البته این هدف که دخالت دولت در امور اقتصادی به تدریج کاهش یابد، خواه ناخواه راه را برای عملیات آزاد بازار باز می‌کند، اما در پاره‌ای موارد کمبودهای ساختگی ناشی از فعالیت واسطه‌ها، سبب می‌شود که دولت از طریق ذخیره خریدهای خود و یا اقدام به واردات، مانع از افزایش کلان قیمت محصولات کشاورزی شود. با این وجود در سال‌های اخیر بارها شاهد نوسان سریع قیمت محصولات کشاورزی بوده‌ایم. به نظر نمی‌رسد که با توجه به محدودیت‌های بودجه‌ای در این زمینه، دولت بتواند نقش تعیین‌کننده‌ای در بازار داشته باشد، اما در حد نظارت بر بازار و دخالت‌های منطقی برای حفظ منافع مصرف‌کنندگان می‌تواند اقدام نماید.

○ پیشبرد مکانیزاسیون (نوین‌سازی) در کشاورزی، نیازمند توسعه، تحقیق، آموزش و ترویج کشاورزی است. دولت سعی دارد منابع مالی و امکانات موردنیاز را تأمین کند.

انتظار می‌رود در آینده استمرار اعمال این سیاست به کشت مناسب منطقه‌ای در سراسر کشور با توجه به استعدادهای طبیعی و مزیت‌های نسبی، به رشد تولیدات و ارزش افزوده بخش کشاورزی، کمک شایسته‌ای داشته باشد.

○ دولت سعی دارد از طریق واقعی کردن قیمت نهاده کشاورزی، در راستای تعدیل ساختاری گام بردارد، اما سعی می‌کند آثار ناشی از حذف یارانه نهاده‌ها را با تعیین قیمت خرید تضمینی بر مبنای قیمت تمام‌شده، از بین ببرد و از درآمد کشاورزان حمایت کند.

۴- تحقیق، آموزش و ترویج کشاورزی

یکی از عمده‌ترین موانع مکانیزاسیون (نوین‌سازی) کشاورزی ایران، مسایل مربوط به تحقیق و آموزش بوده است. با وجود آنکه در سال‌های اخیر در بخش تحقیقات کشاورزی، تلاش‌های بسیاری صورت گرفته است، لیکن هنوز ضرورت دارد با تخصیص منابع مالی مناسب برای این امر، در زمینه تحقیق، آموزش و ترویج کشاورزی، گام‌های بزرگ‌تری برداشته شود.

در دومین برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران، گسترش تحقیق، آموزش و ترویج از طریق به‌کارگیری فن‌آوری‌ها و شیوه‌های جدید به‌عنوان یکی از وظایف اصلی دولت در بخش کشاورزی، تلقی گردیده است.

آمار عملکرد برنامه اول در زمینه آموزش تولیدکنندگان از طریق کلاس‌های آموزشی و بازدیدها به مراتب بیش از برنامه پیش‌بینی شده بود، به گونه‌ای که در سال ۷۱ به بالغ بر ۴ میلیون و ۱۱۶ هزار نفر - روز آموزش ارایه شد، در حالی که هدف برنامه برای این سال حدود ۲/۶ میلیون نفر - روز بود.

در بخش احداث مزارع نمونه و اصلاح باغ‌های آموزشی نمونه نیز عملکرد برنامه، بیش از هدف تعیین شده بود. به طوری که در سال ۷۱ عملکرد این بخش ۱۲۴۲۷ هکتار اعلام شد، در حالی که هدف برای این سال ۸۲۴۴ هکتار بود.

آموزش اعضای تعاونی‌های مشاع و نیز کادر فنی بین ۵ تا ۱۰ درصد بیش از هدف برنامه اول بود، اما در بخش‌های

کشاورزی به قطعات کوچک در میان کشاورزان می‌باشد که پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال‌های نخست رخ داده است.

امروزه تولید اقتصادی محصولات کشاورزی با توجه به قیمت‌های جهانی، به مقیاس زمین و میزان بهره‌گیری از ماشین‌آلات کشاورزی برای انجام امور و... بستگی دارد. اصولاً کشت و کار بر روی زمین‌های کوچک، اقتصادی نمی‌باشد، زیرا بهره‌گیری از تجهیزات نوین کشاورزی را مقرون به‌صرفه نمی‌سازد. در نتیجه بازده کم زمین‌های کوچک، به تدریج کشاورزی در آنها منسوخ می‌گردد.

یکی از اهداف دولت برای اقتصادی ساختن تولید در بخش کشاورزی، یکپارچه‌سازی اراضی و نقل و انتقال اراضی کوچک می‌باشد که در برنامه دوم دنبال می‌شود.

این امر در گذشته نیز نتایج مثبتی داشته است، به طوری که از یکپارچه‌سازی اراضی کشاورزی در سال‌های ۶۷ و ۶۸ در مجموع ۱۱ درصد بر سطح زیرکشت محصولات زراعی افزوده شد. یکپارچه سازی اراضی، امکان انجام عملیات مهندسی، تسطیح و زه‌کشی اراضی و... را میسر می‌سازد و راندمان (بازده) کشاورزی را بین ۳۰ تا ۱۰۰ درصد افزایش می‌دهد، زیرا امکان صنعتی سازی (نوین سازی) کشاورزی، کاهش پرت آب و... را مهیا می‌نماید.

به منظور جلوگیری از کوچک شدن قطعات زمین، حداقل مساحت مجاز اراضی برای تفکیک مشخص گردیده است. حداقل تفکیک اراضی شالی کاری کیلان و مازندران (اراضی زیر شبکه‌های آبیاری) ۵۰ هکتار، باغ‌های آبی ۵ هکتار و باغ‌ها و اراضی دیم در سراسر کشور ۱۵ هکتار تعیین شده است.

○ در دومین برنامه توسعه اقتصادی، دولت قصد دارد تکلیف مالکیت زمین‌های کشاورزی را یکسره کند، در حالی که به یکپارچگی اراضی برای تولید اقتصادی بخش کشاورزی توجه دارد.

۸- دولت تسهیلات و آموزش لازم را برای ترغیب به یکپارچه کردن زمین‌های کشاورزی معمول خواهد داشت. رایه آموزش‌های لازم به صاحبان قطعات زمین‌های

○ دخالت دولت در بازار محصولات کشاورزی با هدف حمایت از درآمد کشاورزان و منافع مصرف‌کنندگان صورت می‌گیرد. با این حال هنوز نوسان‌های موردی در قیمت محصولات کشاورزی به چشم می‌خورد.

۶- دولت، انحصار در تأمین، توزیع و واردات نهاده‌ها و محصولات کشاورزی را از بین می‌برد و عاملیت دولت در این امور در حداقل ممکن انجام می‌گیرد.

۷- روشن شدن تکلیف مالکیت زمین

در دومین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، دولت قصد دارد تکلیف مالکیت زمین‌های کشاورزی را یکسره کند، به گونه‌ای که زارعین صاحب‌نسق، مالکیت قطعی زمین‌های توزیع شده را به دست آورند و هر محدودیتی که در معاملات و اجاره زمین‌های کشاورزی موجود هست، برطرف شود، تا از طریق معاملات آزاد، اندازه مزرعه به حد اقتصادی نیل کند و واحدهای مسؤول این امور، به تدریج منحل شوند.

همچنین تغییر کاربری زمین‌های کشاورزی در چارچوب اصول مشخص شده از سوی دولت عملی خواهد بود. یکی از مشکلاتی که تولید محصولات کشاورزی را با محدودیت روبه‌رو کرده است، موضوع توزیع زمین‌های

اثر سودجویی برخی از عوامل، سطح زیرپوشش جنگلی کشور از حدود ۱۸ میلیون هکتار به ۱۲ میلیون هکتار کاهش یافت. برداشت بی‌رویه از جنگل و چرای دام، پوشش گیاهی بسیاری از مناطق را از بین برده و خسارات زیادی به منابع خاک وارد کرده است. دولت درصدد است با افزایش سطح جنگل‌ها و مراتع و بیابان‌زدایی، حفاظت از محیط زیست را به‌شدت دنبال کند.

۱۱- برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری برای گسترش صنایع تبدیلی

محصولات کشاورزی و باغی، معمولاً فسادپذیر می‌باشند و مدت زمان استفاده از آنها به‌صورت تازه، محدود می‌باشد. ایجاد صنایع تبدیلی و گسترش ظرفیت آنها، از یک سو امکان ضایع شدن محصولات کشاورزی را از بین می‌برد. از سوی دیگر، افزایش ارزش افزوده بخش کشاورزی، اشتغال و صادرات این محصولات به صورت فرآوری شده را فراهم می‌سازد.

دولت با برنامه‌ریزی قصد دارد زمینه گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی و واحدهای فنی و خدمات‌رسانی کشاورزی را برای جلب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و رشد ارزش افزوده تولیدات کشاورزی و دامی فراهم سازد. در حال حاضر با وجود افزایش ظرفیت صنایع تبدیلی، هنوز یک‌سوم محصولات کشاورزی هنگام برداشت، حمل‌ونقل و مصرف ضایع می‌شود. برای جلوگیری از این ضایعات، افزایش ظرفیت صنایع تبدیلی و تکمیلی ضرورت دارد. از سوی دیگر میزان صادرات محصولات کشاورزی با رشد ظرفیت صنایع تبدیلی، افزایش خواهد یافت.

○ یکپارچه‌سازی اراضی زیرکشت، امکان انجام عملیات مهندسی و افزایش بازده تولید کشاورزی بین ۳۰ تا ۱۰۰ درصد را فراهم ساخته است.

۱۲- فعالیت دیگر دولت در برنامه دوم در زمینه بهره‌وری، سرمایه‌گذاری انجام شده در مورد اراضی، آب و نهاده‌های تولید و ترویج یافته‌های تحقیقاتی و به‌کارگیری آنها در فعالیت‌های اجرایی می‌باشد.

کوچک برای ایجاد تعاونی‌های تولید از فعالیت‌های مفیدی است که منظور می‌باشد تا بازده تولید در بخش کشاورزی افزایش یابد.

○ در زمین‌های کوچک، امکان بهره‌گیری از تسهیلات و ماشین‌آلات و افزایش قابل توجه بازده تولید کشاورزی، وجود ندارد.

در چهار سال نخست اجرای برنامه اول توسعه اقتصادی کشور، وزارت کشاورزی موفق شد ۲۵۰ هزار هکتار از اراضی را به صورت یکپارچه زیر پوشش تعاونی‌ها ببرد. زمین‌هایی که سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی به‌شدت خرد شده و بازده اقتصادی نداشت، زیر پوشش تعاونی‌های تولید به زیر کشت رفته و به تولید اقتصادی رسیده است. هدف از این‌گونه اقدام‌ها، حرکت در جهت اقتصادی شدن کشاورزی می‌باشد.

۹- بیمه محصولات اساسی کشاورزی

یکی از مشکلات عمده‌ای که همواره زندگی کشاورزان در ایران را تهدید و تولید این بخش را محدود نموده بود، موضوع بیمه محصولات کشاورزی است. از آنجا که تولید کشاورزی تا حدودی به عوامل جوی، خسارات ناشی از وقایع غیرمترقبه و... بستگی داشته و با از بین رفتن محصول، معیشت کشاورزان مورد تهدید جدی قرار می‌گرفت، در دومین برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی، گسترش بیمه محصولات کشاورزی مدنظر می‌باشد. این مهم با حمایت دولت به‌ویژه برای محصولات اساسی صورت می‌گیرد.

۱۰- جلوگیری از تخریب بی‌رویه منابع طبیعی

تلاش برای حفظ و احیای منابع طبیعی و بهره‌گیری مناسب از منابع تجدیدشونده، مهار کویر و احیاء بیابان‌ها، از برنامه‌های موردنظر دولت می‌باشد که در سال‌های اجرای برنامه دوم دنبال می‌شود. حفظ آب و خاک، انجام فعالیت‌های آبخیزداری، ایجاد پوشش جنگلی تخریب شده و... در دستور کار دولت می‌باشد.

متأسفانه در اثر بی‌مبالاتی، بخش بزرگی از منابع طبیعی کشور، جنگل‌ها، در سال‌های پس از پیروزی انقلاب در

هماهنگ با حفظ منابع پایه

۶- یکپارچگی اراضی و جلوگیری از خرد شدن آنها و

یکپارچگی کشت و تشویق زراعت‌های گروهی

۷- تشکل و سازماندهی مطلوب بهره‌برداران به‌منظور

جذب و به‌کارگیری نیروهای فنی و متخصص در امر تولیدات کشاورزی

۸- برنامه‌ریزی جهت تأمین کافی و به‌موقع نهاده‌ها و

خدمات موردنیاز تولید

۹- ایجاد زمینه‌های لازم جهت دستیابی به تأسیس

واحدهای تحقیقاتی تک‌محصولی

۱۰- ایجاد تسهیلات اعتباری لازم برای تأمین نیازهای

مالی بهره‌برداران برای انجام فعالیت‌های زیربنایی بخش کشاورزی

۱۱- تعیین الگوی کشت متناسب با مزیت‌های نسبی

مناطق و قابلیت‌ها

۱۲- ایجاد زمینه‌های مناسب برای گسترش امر بیمه

محصولات کشاورزی و تضمین خرید محصولات اساسی از سوی دولت

۱۳- تأمین بخشی از هزینه‌های تولید (تهیه و تدارک

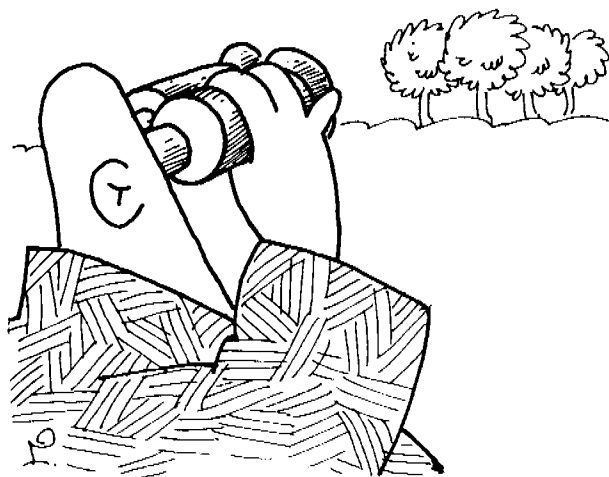
بذور و نهاده‌های موردنیاز کشت) برای تشویق تولیدکنندگان به استفاده از آن

۱۴- برقراری توازن منطقی بین قیمت تضمینی

محصولات تولیدی کشاورزی با هزینه تولید

۱۵- تقلیل ضایعات تولیدات در تمام مراحل تولید،

نگهداری، تبدیل و توزیع

۱۳- گسترش و تقویت نظام اطلاع‌رسانی در بخش کشاورزی نیز از دیگر برنامه‌های دولت می‌باشد.

سیاست‌های اجرایی دولت در برنامه دوم نیز در این راستا این‌چنین اعلام شده است:

○ گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی با هدف کاهش ضایعات محصولات کشاورزی، افزایش ارزش افزوده بخش کشاورزی، راهیابی تولیدات فرآوری شده به بازارهای جهانی و... در برنامه کار دولت قرار دارد.

○ عمده‌ترین سیاست‌های اجرایی برای رشد بخش کشاورزی در برنامه دوم، تقویت مدیریت، توسعه ظرفیت‌سازی اراضی مخروبه و بایر کشاورزی، یکپارچگی اراضی، استفاده از تحقیقات کاربردی و ترویج فن‌آوری‌های جدید، تأمین نهاده‌ها، اعطای اعتبارات موردنیاز بهره‌برداران، تقلیل ضایعات محصولات، رشد صادرات، افزایش سرمایه‌گذاری، مکانیزاسیون و... می‌باشد.

۱۶- ایجاد و برقراری انگیزه‌های لازم قانونی، اعتباری

۱- تقویت اهرم‌های مدیریت و نظارت در جلوگیری از تبدیل و تخریب اراضی کشاورزی

۲- شناسایی و تعیین توانمندی‌های بالقوه و بالفعل بخش کشاورزی بر حسب مناطق «اکرواکولوژیک» کشور

۳- شناسایی و تعیین قابلیت کاربردی اراضی کشاورزی با استفاده از روش‌های پیشرفته دورکاوی و سیستم اطلاعات جغرافیایی

۴- احیاء، توسعه و ظرفیت‌سازی اراضی مخروبه و بایر کشاورزی

۵- توسعه و ارتقاء برنامه‌های تحقیقاتی و گسترش واحدهای مربوطه در مناطق عمده تولید با تأکید بر تقویت تحقیقات کاربردی و ترویج فن‌آوری و روش‌های جدید

بخش کشاورزی به منظور انتقال مفیدتر یافته‌های تحقیقاتی به تولیدکنندگان زراعی و باغی و انتقال مشکلات آنها به محققان

۳۰- توسعه روش‌های مبارزه بیولوژیک با آفات و امراض کشاورزی برای جلوگیری از ضایعات محصولات، حفظ منابع پایه و محیط زیست و کاهش کاربرد سموم و مواد شیمیایی

۳۱- حمایت از واحدهای خرده‌پا و دهقانی

۳۲- توسعه مراکز خدمات کشاورزی در سراسر کشور.

اتخاذ این سیاست‌های اجرایی، اهداف کمی نیز دنبال می‌کند که از آن جمله افزایش تولید گندم از سطح ۱۰/۸ میلیون تن در سال ۷۲ به ۱۴ میلیون تن در سال ۷۸، افزایش تولید شلتوک برنج از ۲/۵ به ۳/۱ میلیون تن، چغندر قند از ۵/۸ به ۶/۲ میلیون تن، نیشکر از ۱/۹ به بیش از ۱۰ میلیون تن، پنبه از ۲۸۸ به ۵۰۰ هزار تن، سیب‌زمینی از ۲/۸ به ۳/۵ میلیون تن، پیاز از ۱/۴ به ۱/۵۴ تن، حبوبات از ۷۰۰ به ۹۰۰ هزار تن، جو از ۳/۲ به ۴/۳ میلیون تن، دانه‌های روغنی از ۳۲۰ به ۵۶۰ هزار تن، نباتات علوفه‌ای از ۶/۷ به ۸/۵ میلیون تن، سبزی و صیفی از ۹/۸ به ۱۲/۵ میلیون تن و میوه‌ها از ۸/۸ به بیش از ۱۳ میلیون تن می‌باشد.

در بخش باغبانی افزایش تولید پسته از ۱۸۵/۶ هزار تن در سال ۷۲ به ۲۵۱/۷ هزار تن در سال ۷۷، سیب از ۱/۴ به ۱/۶ میلیون تن، انگور از ۱/۷ به ۳/۳ میلیون تن، مرکبات از حدود ۲/۵ به ۳/۶ میلیون تن، انار از ۵۷۵ به ۷۹۹ هزار تن، خرما از ۶۵۰ به ۹۷۲ هزار تن و چای از ۲۴۸/۸ به ۳۳۱ هزار تن می‌باشد.

توسعه بخش کشاورزی از یک سو نگاه به داخل یعنی تأمین نیازهای جمعیت رو به افزایش و مواد اولیه مورد نیاز صنایع تبدیلی و تکمیلی دارد و از سوی دیگر در جست‌وجوی گسترش صادرات و افزایش درآمد ارزی کشور می‌باشد.

ارزش صادرات محصولات کشاورزی در برنامه اول به ۳/۵ میلیارد دلار رسید که از هدف برنامه (۳ میلیارد و ۲۴ میلیون دلار) فراتر بود. انتظار می‌رود در برنامه دوم نیز اهداف این بخش محقق گردد.

و فنی برای جذب هر چه بیشتر سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی به فعالیت و سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی

۱۷- بهره‌برداری مناسب از منابع کشاورزی از طریق ایجاد تعادل لازم بین تولید و مصرف و کاهش ضایعات محصولات با ایجاد و گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی

۱۸- ایجاد تنوع فرصت‌های اشتغال و تأمین درآمد از طریق استقرار صنایع تبدیلی و تکمیلی مناسب مورد نیاز کشاورزی

۱۹- برقراری حمایت‌های مالی برای تشویق و توسعه صادرات محصولات کشاورزی

۲۰- برقراری نظام تعرفه‌ای و مالیاتی مناسب برای تشویق و توسعه صادرات و کاهش واردات محصولات کشاورزی

۲۱- ایجاد نمایشگاه‌های تخصصی صادراتی در داخل و خارج کشور برای بازاریابی محصولات کشاورزی

۲۲- ایجاد پایانه‌های صادراتی در مناطق عمده تولید محصولات کشاورزی دارای مزیت نسبی

۲۳- توسعه فن‌آوری در زیربخش‌های زراعت، باغبانی، آب و خاک، متناسب با قابلیت‌ها و شرایط اقتصادی - اجتماعی مناطق

۲۴- حمایت و جلب سرمایه‌گذاری‌های بخش‌های غیردولتی (خصوصی و تعاونی) در ایجاد و توسعه ناوگان حمل‌ونقل ترابری محصولات کشاورزی

۲۵- ایجاد انگیزه مناسب برای جذب و مشارکت نیروهای کارا و خلاق

۲۶- اتخاذ تدابیر لازم برای مشارکت بخش خصوصی در انجام خدمات وابسته به تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی

۲۷- فراهم آوردن امکانات لازم برای تبدیل تدریجی تعدادی از مراکز آموزش بخش کشاورزی به آموزشگاه کشاورزی و سطوح بالاتر

۲۸- تشویق و حمایت در زمینه تشکیل و راه‌اندازی شرکت‌های خدمات کشاورزی و صنعتی کردن (مکانیزاسیون) با استفاده از تسهیلات اعتباری ارزان قیمت به منظور حداکثر استفاده از امکانات، ماشین‌آلات و ادوات موجود و قابل تأمین با توجه به سیاست‌های تعدیل اقتصادی، در جهت رشد مکانیزاسیون در واحدهای زراعی و باغی

۲۹- گسترش طرح‌های مشترک تحقیقی - ترویجی در